

מנה בנתן

לע"נ הגאון רבי יצחק אריה בן רבי דב שיינר זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 107 פרשת בשלח תשפ"ב

מור"ק ד-י

שינון הדף היומי בדרך קצרו

נראה כעודר, והמ"ד השני לא חשש שנראה כעודר כי העודר משאיר העפר במקומו, אממר ביאר מפני שנראה כעודר, והיה קשה לו מדין אחר שאמר ר"א בן עזריה שר"מ אסר לאסוף את הזבל לאוצר אלא א"כ העמיק או הגביה ג' טפחים ואם היה מעט הבדל יוסיף עליו, ור"א בן עזריה אסר אם לא הגביה או העמיק ג' טפחים או שיתן על הסלע, והוא לא חשש שנראה כעודר, וביארו ר' זירא ור' אבא בר ממל שמדובר שהעמיק קודם שביעית, או שהזבל מוכיח שאינו עודר.

מותר לתקן אמה מקולקלת, ור' אבא אומר שהיתה גבוהה טפח ומעמיקה לו' טפחים, ופשוט שאם היתה גבוהה חצי טפח באורך ג' טפחים שאינה כלום, שלא עוברים בה מים, ואם היתה ב' טפחים באורך י"ב טפחים אסור שהוא טירחה שאינו צריך, ויש להסתפק אם היתה ב' טפחים על ז' שהוא מעמיק רק ה' טפחים ומותר או כיון שיש כאן טפח יותר הוא יותר טירחה.

אביי התיר לבני בר המדך לעקור ענפי אילן שבנהר, ור' ירמיה התיר לבני סכותא לכרות נהר סתום, ורב אשי התיר לבני מתא מחסיא להוציא שרטון מנהר בורניץ, שכיון שרבים שותים ממנו זה נכלל בהיתר של עשית צרכי רבים.

דף ה' שנינו שמותר לחטוט את קלקולי המים ברה"ר ומשמע שלחפור אסור, ור' יעקב אמר בשם ר' יוחנן שאם רבים צריכים להם מותר גם לחפור, אך ישנה ברייתא שמותר לחטוט בורות שיחין ומערות של יחיד וק"ו של רבים, אך לא חופרים בורות שיחין ומערות של רבים וק"ו של יחיד, ולכאורה מדובר אף כשרבים צריכים להם, ויש לומר שמדובר שאין רבים צריכים, אך לפ"ז ביחיד מדובר שהוא אינו צריך לו ובכ"ז התירו, והרי שנינו שבורות שיחין ומערות של יחיד מותר לכנוס מים לתוכן אך לא לחטוט, וכן לא שפים את הסדקים, ושל רבים מותר לחטוט ולשוף את סדקיהן, וא"כ אצלינו מדובר כשיחיד צריך וגם רבים צריכים ובכ"ז אסור לחפור, ובברייתא אחרת שנינו שבורות שיחין ומערות של יחיד כונסים מים לתוכן, וחוטטים אותם אך לא שפים את הסדקים ולא חוטטים לתוכם, ולא סדים אותם בסיד, ושל רבים מותר לחפור ולסוד בסיד, ויש לבאר כך בברייתא שבורות של יחיד מותר לחטוט כשהוא צריך להם, וכ"ש של רבים שהרי מותר גם חפירה ברבים צריכים, אך לא חופרים בורות שיחין ומערות של רבים כשאינם צריכים להם, וכ"ש של יחיד שהרי ביחיד אסור גם חטיטה כשאינו צריך, ואומר רב אשי שמדויק כך בדברי המשנה שעושים כל צרכי רבים, וזה בא לרבות חפירה שמותר, ויש לדחות שבא לרבות את מה ששנינו שיוצאים לקוץ הדרכים ולתקן רחובות ואסטרטאות ולמדוד מקואות, ומקוה שאין בו מ' סאה מושכים אליו מ' סאה, ואם לא יצאו ועשו כל אלה, אם נשפכו דם דמים זה נקרא כאילו עשאו, שכתוב **והיה עליך דמים**, אך יש לומר שתיקון הדרכים כתוב אח"כ, וא"כ צרכי רבים בא לרבות חפירה שמותרת כשרבים צריכים.

ר"ש בן פזי אומר שיש רמז לציון קברות בתורה שכתוב ביחזקאל **וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון**, והקשה רבינא שקודם שיחזקאל כתב זאת מי אמרו, אמר רב אשי שגם מה שאמר רב חסדא שיש דבר שלא למדנו מתורת משה אלא מדברי יחזקאל **שכל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי לשרתני** וקודם יחזקאל מי אמר זאת אלא שידעו זאת מהלכה ויחזקאל הסמיך את זה על פסוק, ור' אבהו לומד ציון מהפסוק **וטמא טמא יקרא** שהטומאה קוראת ואומרת לו פרוש, וכן אמר ר' עוזיאל בן בנו של ר' עוזיאל הגדול, אך לכאורה מפסוק זה לומדים שצריך להודיע צערו לרבים והם יבקשו עליו רחמים, ויש לומר שיכלו לכתוב **וטמא יקרא** וכפלו **טמא טמא** ללמד גם שהטומאה אומרת שיפרוש, אביי לומד ציון קברות מהפסוק **לפני עור לא תתן מכשול**, ורב פפא לומד מהפסוק **ואמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי**, ור' יהושע בר רב אידי לומד מהפסוק **והודעת להם את הדרך אשר ילכו**

דף ד' לר' ישמעאל **מבחריש ובקציר תשבות** לומדים שכמו שחריש הוא רשות כך קציר רשות, אך קציר מצוה כקציר העומר דוחה שבת, ור"נ בר יצחק אומר שההלכה באה להתיר ילדה, ומהפסוק לומדים לאסור זקינה, אך יש לדחות שאם ההלכה באה להתיר ילדה א"כ ממילא זקינה אסורה, אלא ההלכה היא רק לדעת ר' ישמעאל, ור"ע למד מהפסוק, ור' יוחנן אומר שר"ג ובית דינו ביטלו תוספת מאסמכתא מדאורייתא, שלומדים משבת בראשית שרק השבת נאסרת ולא לפניה ולאחריה, כך שביעית רק היא נאסרה, ולפניה ואחריה מותר, ורב אשי אומר שאם תוספת היא הלכה איך גז"ש עוקרת הלכה, ועוד איך היא עוקרת את הפסוק, אלא אומר רב אשי שר"ג ובית דינו סוברים כר' ישמעאל שזה הלכה, אך ההלכה נאמרה רק בזמן ביהמ"ק כמו ניסוך המים, אבל כשאין ביהמ"ק לא נאסרה התוספת.

יש להקשות בדברי המשנה שדוקא במי קילון יש טירחה יתירה אך במי גשמים אין טירחה כלל, ור' אילעא אומר בשם ר' יוחנן שגזרו מי גשמים משום מי קילון, ורב אשי אומר שמי גשמים עצמן יבואו לידי קילון, ונחלקו בדברי ר' זירא בשם רבה בר ירמיה בשם שמואל שנהרות המושכים מים מהאגמים מותר להשקות מהן בחוה"מ, ור' יוחנן חולק על שמואל ויגזור גם בנהרות, ור' ירמיה שאל את ר' זירא ששנינו במשנה לא במי גשמים ולא במי קילון, אמר לו ר' זירא ירמיה בני, אגמי בבל הם כמים שאינם פוסקים.

שנו בברייתא שפסיקות ובריכות שהתמלאו מים קודם יו"ט אסור להשקות מהן בחוה"מ ואם אמת המים עוברת בהם מותר להשקות מהן, ורב פפא אומר שמותר דוקא אם רובה של שדה שותה מאמת המים, ולרב אשי מותר גם כשאין רובה של שדה שותה מאמת המים, שמכיון שהיא מושכת מים אומר בעל השדה שאם לא תשתה ביום אחד תשתה בב' או ג' ימים ולכן לא חוששים שיביא ממקום אחר.

שנו בברייתא שבריכה הנוטפת מים משדה בית השלחין אחת מותר להשקות ממנה לבית השלחין אחרת, אך קשה שיש לחשוש שיפסקו בה המים, אמר ר' ירמיה שמדובר כשהיא עדיין מטפטפת, ואביי אומר שמדובר דוקא כשעדיין לא פסק מעיין ראשון, ר' שמעון בר מנסיא אומר שאם יש ב' ערוגות אחת מעל השניה לא ידלה מהתחתונה להשקות העליונה, ור"א בר"ש מוסיף שאפילו בערוגה עצמה שחציה נמוך וחציה גבוה יותר לא ידלה מהמקום הנמוך לגבוה.

שנו בברייתא שמותר להדלות לירקות כדי לאוכלן אך לא כדי ליפותן, רבינא ורבה תוספאה הלכו בדרך וראו אדם שדולה בחוה"מ, אמר רבה לרבינא בא נשמט אותו, אמר לו הרי שנינו שמותר להדלות לירקות לאכלן, אמר רבה שאין הכוונה לדלות במים אלא להוציא ירק אחד מאחרים **עמוד ב** כמו ששנינו שלר' יהודה המידל בגפנים עושה בשל עניים כדרך שעושה בשלו, ולר"מ רשאי רק בשלו ולא בשל עניים, והקשה רבינא ששנינו להדיא מדלים מים לירקות בשביל לאכלן, אמר רבה אכן רק משם ניתן להביא ראייה.

רב יהודה מבאר שעוגיות הן בנכי, דהיינו בורות תחת האילנות, וכן שנו בברייתא שזה בדידן שבעיקרי הגפנים והזיתים, ומה שרב יהודה התיר לבני בר ציתאי לעשות בנכי לכרמים, מדובר כשכבר היו שם והתקלקלו, אך אסור לעשות חדשים.

ר"א בן עזריה אומר שאין לעשות אמה במועד ובשביעית, יש להקשות שרק במועד אסור לטרוח, ומדוע אסור בשביעית, ונחלקו ר' זירא ור' אבא בר ממל אם זה בגלל שנראה כעודר או שהוא מכשיר את אגפיה לזריעה, והנ"מ בין הטעמים אם מיד כשעושה נמשכים מים שאמנם יש בזה הכשרת האגפים לזריעה, אך אינו נראה כעודר, אך לכאורה יש לאסור לכו"ע בגלל שהוא מכשיר את האגפים לזריעה, ויש לומר שהנ"מ היא כשמשליך מיד את העפר שמוציא לחוץ, שאינו מכשיר בכך את האגפים לזריעה, אך הוא

בה, ומר זוטרא לומד מהפסוק והזרתם את בני ישראל מטומאתם, ורב אשי לומד מהפסוק ושמרתם את משמרתו עשו משמרת למשמרת, ורבינא לומד מהפסוק ושם דרך אראנו בישיע אלוקים, ור"ל למד מפסוק זה שכל מי ששם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שיש לקרוא ושם בשין ימנית.

לר' ינאי היה תלמיד שכל יום היה מקשה לו, ובשבת הרגל לא הקשה עליו עמוד ב ור' ינאי קרא עליו את הפסוק ושם דרך אראנו בישיע אלוקים.

שנו בברייתא שלא מציינים על כזית מהמת ועצם כשעורה ולא על כל דבר שאין בו טומאת אהל אך מציינים על שדרה וגולגולת ורוב בנינו ורוב מנינו של מת, ואין מציינים על ודאים ורק על ספיקות, סככות פרעות ובית הפרס, ולא מעמידים ציון במקום הטומאה שלא יפסידו את הטהרות ולא מרחיקים את הציון ממקום הטומאה שלא להפסיד את א"י, ולכאורה שנינו להדיא שכזית מהמת מטמא באהל, ואומר רב פפא שלגבי ציון מדובר בכזית מצומצם שודאי יחסר ולכן אין לציין שעדיף לשרוף עליו לפי שעה תרומה וקדשים ממה שישרפו עליו לעולם, סככות הוא אילן המיסך על הארץ, פרעות הם אבנים פרעות שיוצאות מהגדר, בית הפרס הוא כמו ששנינו שהחורש את הקבר הוא עושה בית הפרס ושיעורו מלא מענה של ק' אמה, ויש להקשות שבית הפרס אינו מטמא באהל שרב יהודה אמר בשם שמואל שאדם יכול לנפח בית הפרס בהליכתו, ורב יהודה בר אמי אמר בשם עולא שבית הפרס שנידש טהור, ורב פפא מבאר שרק שדה שנאבד בה קבר מציינים, אך באמת שדה שנחרש אין בו טומאת אהל, וגם הוא נקרא בית הפרס כמו ששנינו שיש ג' בית הפרס, שדה שנאבדה קבר, שדה שנחרש, ושדה בוכין, ואמר רב יהושע בר אבא בשם עולא שבשדה זו נפטרים ממת שבא ממקום אחר ושם מטפלים בו אנשי המקום, ואבימי ביאר שיש בזה יאוש בעלים, ולכאורה ישנה ברייתא שאם מצא שדה מצויינת ואינו יודע מה טיבה, אם יש בה אילנות א"כ נחרש בה קבר, ואם אין בה אילנות אבד בה קבר, ור' יהודה סובר שצריך שיהיה בה זקן אן תלמיד שאין הכל בקיאים, וא"כ גם שדה שנחרשה צריכה ציון, ורב פפא מבאר שמדובר בשדה שאבד בה קבר שציינוה ואם יש בה אילנות ודאי נחרשה אחר שציינוה, ואם אין בה אילנות א"כ אבד בה קבר, ולכאורה יש לחשוש שהאילנות מבפנים והקבר מבחוץ, ויש לומר כדברי עולא שהאילנות בגבולי רה"ר שודאי לא קברו מחוצה להם שלא קוברים ברה"ר,

דף ו ואין לומר שהטומאה בפנים והאילנות בחוץ שמדובר שהם מפוזרים וא"כ נחרש כל השדה, ועוד י"ל שכבר אמרנו שלא מרחיקים ציון ממקום טומאה שלא להפסיד את א"י.

ר' יהודה אמר שלא מטהרים אם אין שם זקן או חכם, ואביי הוכיח מזה שכל דברי העיר מוטלים על התלמידי חכמים.

רב יהודה אמר שאם מצא אבן מצויינת הטומאה היא תחתיה, ואם מצא ב' אבנים אם יש סיד ביניהם הטומאה ביניהם, ובלא סיד טהור ביניהם, ומשמע שגם כשלא חרוש ביניהם, וישנה ברייתא שאם מצא ב' אבנים וחרוש ביניהם טהור ואם לא, ביניהם טמא, ומבאר רב פפא שיש סיד שפוף על ראשם והוא מרודה לכל צד, אם חרוש ביניהם טהור, שהסיד התקלף מחמת החרישה, ואם לא הוא נקרא סיד שביניהם וטמא, ר' אסי אומר שאם מצוין מצד אחד הוא טמא וכל השדה טהורה, ואם יש ב' מצוינים הם טמאים ושאר השדה טהורה, ואם יש ג' הם טמאים ושאר השדה טהורה, ואם יש ד', שם טהור, ושאר השדה טמא, כמו ששנינו שלא מרחיקים את הציון מהטומאה שלא להפסיד את א"י.

יש להקשות הרי על כלאים יצאו קודם המועד, ששנינו בשקלים שבא' אדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים, ובט"ו קוראים את המגילה בכרכים ויוצאים לקוץ את הדרכים ולתקן את הרחובות ולמוד את המקוואות, ועושים כל צרכי רבים ומציינים הקברות ויוצאים על כלאים, ונחלקו ר"א ור' יוסי בר' חנינא, אם ההבדל הוא שבמאחרות יוצאים במועד ובמבכרות יוצאים באדר, או שבזרעים יוצאים באדר, וליקוץ יוצאים במועד, ור' אסי אומר בשם ר' יוחנן שאם ניצן ניכר יוצאים גם קודם אדר, ור' יעקב אמר בשם ר' יוחנן שיוצאים דוקא במועד שאז מוזילים את שכר

הפעולה, והוכיח מזה רב זביד או רב מרשיא ששכר השלוחין הוא מתרומת הלשכה כי אם זה מבעל הבית מה הנ"מ מתי יצאו שיתנו להם מה שרוצים, ורב שמואל בר רב יצחק אומר שהשיעור שיתלשו בכלאים כמו ששנינו כל סאה שיש בה עמוד ב רובע זרע ממין אחר ימעט ומה שכתוב שהפקירו את כל השדה זה אחר תקנה, שבתחילה היו השליחים עוקרים את הכלאים ומשליכים לפני בהמתן ובעלי הבתים שמחו משתי סיבות שניכשו להם את השדות, וגם שנתנו לבהמות, לכן תיקנו שישליכו בצידי הדרכים ועדיין שמחו שניכשו שדותיהן, ואז תיקנו שיפקירו את כל השדה.

משנה לר"א בן יעקב מותר למשוך מים מאילן לאילן, אך לא ישקה את כל השדה, וזרעים שלא שתו קודם המועד לא ישקם במועד, וחכמים מתירים להשקות את כל השדה וגם את מה שלא שתה קודם. גמרא רב יהודה אומר שמותר בשדה מטוננת שהיא לחה, וכן שנו בברייתא שכאמרו שאסור להשקות זה רק בזרעים שלא שתו קודם המועד ואם שתו קודם מותר, ומותר בשדה מטוננת ולא משקים שדה גריד וחכמים מתירים גם בגריד, והוכיח רבינא שגינה מותר להשקותה קצת בחוה"מ שאם מותר בשדה גריד שהמאוחר נעשה מוקדם, כך בגינה.

מותר להרביץ שדה לבן בשביעית אך לא במועד וזה לר"א בן יעקב, ומה ששנינו שמותר בין במועד בין בשביעית הוא לדעת רבנן, ובברייתא אחרת שנינו שמותר להרביץ שדה לבן בערב שביעית כדי שיצאו ירקות בשביעית, וכן מרביצים שדה לבן בשביעית כדי שיצאו ירקות במוצאי שביעית.

משנה מותר לצוד אישות ועכברים משדה אילן ושדה לבן כדרכו במועד ובשביעית, ולחכמים משדה האילן מותר כדרכו, ומשדה לבן מותר רק שלא כדרכו, ומותר לקרות פירצה במועד, אך בשביעית בונה כדרכו. גמרא רב יהודה אומר שאישות היא בריה ללא עיניים, ורבא בר ישמעאל או רב יימר בר שלמיא למדו מהפסוק כמו שבלול תמים יהלוך נפל אשת כל חזו שמש.

שנו בברייתא שמותר לצוד אישות ועכברים משדה אילן ושדה לבן כדרכו, ומותר להחריב חורי נמלים ורשב"ג אומר שההחרבה היא שמביא עפר מחור אחד לחור אחר שלא מכירים אותם והם חונקים זה את זה, ורב יימר בר שלמיא אומר בשם אביי שזה דוקא שהם משני עברי נהר ואין גשר או נסר ואין מצר כחבל לעבור, ובתוך פרסה הם מכירים גם כשאין מעבר.

דף ז לר' יהודה, בשדה לבן מותר רק שלא כדרכו, כדרכו הוא שחופר גומא ותולה בה מצודה, שלא כדרכו הוא שנועץ שפוד ומכה בקרדום ומרדה האדמה מתחתיה, ור"ש בן אלעזר אומר שבשדה לבן עושה שלא כדרכו זה כשהוא סמוך לעיר, אך אם הוא סמוך לשדה אילן מותר כדרכו, כדי שלא יצאו משדה לבן ויחריבו את האילנות.

לרב יוסף קירווי פירצה במועד הוא ע"י עלי הוצא ודפנא, ובברייתא שנו שצר שם צרור ולא טח בטיט, ורב חסדא אומר שזה רק בכותל גינה, ובכותל חצר בונה כדרכו, ולכאורה יש להוכיח כן ממה ששנינו שמותר לסתור ולבנות כדרכו כותל ששוחה לרה"ר, אך יש לדחות שכתוב שם הטעם שמותר רק מפני סכנה, וללישנא בתרא רצו להוכיח מהברייתא להיפך שמותר רק מפני סכנה ובלוי סכנה אסור, ורב חסדא אומר שבסכנה מותר גם לסתור אך בלי סכנה מותר רק לבנות, ואין לומר ששם יסתור ולא יבנה שאם נאסור מלבנות ימנע מלסתור, ורב אשי אומר שכך מדויק במשנה שבשביעית בונה כדרכו, ובחצר ודאי מותר וההידוש הוא שמותר לבנות גם של גינה למרות שזה נראה כשמירה לפירות.

משנה לר"מ רואים נגעים במועד להקל ולא להחמיר, ולחכמים לא רואים נגעים אף להקל. גמרא ר"מ סובר שרואים נגעים להקל, ולר' יוסי אין רואים אף להקל כי אם נזקקים להקל יזקקו גם להחמיר, ורבי אמר שנראים דברי ר"מ במוסגר ודברי ר' יוסי במוחלט, ורבא אומר שבטהור לכו"ע לא רואים ובהסגר ראשון לכו"ע רואים, עמוד ב ונחלקו בהסגר שני שר"מ סובר שהטומאה תלויה בכהן שאם הוא טהור הכהן יאמר טהור ואם הוא טמא הוא שותק, ור' יוסי סובר שכתוב לטהור או לטמא, ישנה ברייתא שלרבי נראים דברי ר"מ במוחלט ודברי ר' יוסי במוסגר, ויש לומר שנחלקו תנאים בדעת רבי אם עדיף למצורע צוות עם העולם או

עם אשתו, שאם נטהרו בהסגר שני הוא יותר באשתו, ולפ"ז מצורע מותר בתשמיש כמו שלמדו בברייתא מהפסוק וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים שאסור בתשמיש, שאהלו זו אשתו שכתוב לך אמור להם שובו לכן לאהליכם, ולר' יהודה לומדים מהפסוק שבעת ימים יספרו לו שרק בימי ספורו ולא בימי חילוטו, ור' יוסי בר יהודה סובר שימי ספורו וכ"ש ימי חילוטו, ור' חייא אמר שהוא דן לפני רבי שיתם נולד לעוזהו בימי חילוטו, אמר רבי שגם הוא אמר כך, ונחלקו, שלר' יוסי בר יהודה התורה גילתה בימי ספורו וכ"ש בימי חילוטו, ור' יהודה סובר שבמה שגילתה התורה גילתה ובמה שלא לא, ולפ"ז הטומאה תלויה בכהן, וכן שנו בברייתא מהפסוק וביום הראות בו שלר' יהודה יש יום שרואים בו יש יום שלא רואים בו וחתן שנולד בו נגע נותנים לו ז' ימי המשתה לו לביתו וכסותו, וכן ברגל נותנים ז' ימי הרגל, ורבי לא למדים מפסוק זה אלא מהפסוק וצוה הכהן ופינו את הבית, ואם ממתנינים לדבר רשות כ"ש שימתינו לדבר מצוה, ולאביי נחלקו רק במשמעות דורשים, ולרבא נחלקו בדבר הרשות, שלר' יהודה ממתנינים רק לדבר מצוה ולרבי גם לרשות, ור' יהודה לא למד מפינוי הבית שזה חידוש,

דף ח שהרי עצים ואבנים אינם נטמאים ובבית מצורע הם טמאים, ורבי סובר שאם לומדים מביום היינו אומרים שרק לדבר מצוה, לכן למדו גם מצוה, ואם היה כתוב רק וצוה היינו אומרים שזה רק בצרעת הבית שאינו מגופו, וטומאה שבגופו כן יראה.

אביי מבאר איך לומדים שיש יום שלא רואים בו, שהיה צריך להיות כתוב ביום וכתוב וביום ולמד שיש יום שלא רואים בו, ורבא מבאר שכל המלה מיותרת שהתורה יכלה לכתוב ובהראות, וכתוב וביום ולמד שיש יום שלא רואים בו, ולאביי לומדים מביום שרק ביום רואים ולא בלילה, ולרבא ממעטים לילה מהפסוק לכל מראה עיני הכהן, ואביי לומד משם למעט כהן סומא באחת מעיניו, וגם רבא לומד לכך אלא ממעטים לילה מהפסוק כנגע נראה לי ולא לאורי, ואביי אומר שזה כתוב רק בטומאה שאינה בגופו אך טומאה שבגופו יראה גם לאורו לכן לומדים מביום למעט לילה.

משנה עוד אמר ר"מ שמותר ללקט עצמות אביו ואמו במועד שזה שמחה לו, ולר' יוסי זה אבל לו, אסור לעורר על מתו ולהספידו קודם הרגל ל' יום. גמרא ישנה ברייתא שהמלקט עצמות אביו ואמו מתאבל עליהם כל היום ובערב אינו מתאבל, והוסיף רב חסדא שגם אם צרורים בסדינו מתאבל קודם קבורה, ואביי מבאר בדעת ר"מ מפני ששמחת הרגל עליו.

רב מבאר שערעור על מת הוא כמו שאמרו הספדנים בא"י שיבכו עמו כל מרירי הלב.

לרב כהנא טעם האיסור להספיד ל' יום קודם הרגל, שהיה מעשה באדם אחד שכנס מעות לעליה לרגל ובא ספדן ועמד על פתח ביתו ונתנה לו אשתו את כל המעות ולא עלה לרגל, ולכן אמרו שלא יעורר על מתו ולא יספיד ל' יום קודם הרגל, עמוד ב ולשמואל הטעם הוא שהמת לא נשכח מהלב ל' יום, וההבדל בין הטעמים אם מותר הספד בחינם שאין חשש שימנע מעליה לרגל.

משנה לא חופרין כוכין וקברות במועד אך מותר לחנוך כוכים במועד, וכן עושים נברכת במועד וכן עושים ארון למת שהוא בחצר, ור' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים. גמרא רב יהודה אומר שכוכים הם בחפירה וקברות הם בבנין, וכן שנו בברייתא.

לרב יהודה חינוך כוכים הוא שאם היה ארון מקצרו, והברייתא אומרת שמאריך ומרחיב בו.

רב יהודה מבאר שנברכת היא בקיע, אך ישנה ברייתא הנברכת והבקיע, ואומר אביי או רב כהנא שהכוונה בריכה גדולה, ובריכה קטנה יותר שנכנסים לה מים מהגדולה.

למשנתנו מותר לעשות ארון למת, ומוכח כדברי הברייתא שעושים כל צרכי המת גוזזים שערו ומכבסים כסותו ועושים לו ארון מנסרים מנסרים מערב יו"ט, ולרשב"ג מותר גם להביא עצים ולנסר בצניעא בתוך ביתו.

משנה לא נושאים נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא יבמות שזה שמחה לו, ומותר להחזיר גרושתו, ומותר לאשה לעשות תכשיטה במועד, ור' יהודה אוסר לסוד שזה ניוול לה,

מותר להדיוט לתפור כדרכו, אך האומן יכליב, ומותר לסרג מיטות במועד, ור' יוסי אומר שרק ממתחין. גמרא רב יהודה אומר בשם שמואל, וכן אמר ר"א בשם ר' אושעיא או ר' חנינא, שלא מערבבים שמחה בשמחה, ורבה בר רב הונא אומר שהוא מניח את שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו, ואמר אביי שדברי רבה בר רב הונא הם כדעת רב, שרב דניאל בר רב קטינא אמר בשמו מנין שלא נושאים נשים במועד, שכתוב ושמחת בחגך ולא באשתך, ועולא אומר שהטעם שלא נושאים נשים הוא מפני הטורח, ור' יצחק נפחא אומר שהוא מפני ביטול פריה ורביה שלא ידחו הנישואין למועד, ובברייתא נאמר שכל מי שאסור לישא במועד מותר בערב הרגל, וקשה לכל הטעמים.

דף ט ויש לומר שאם הטעם הוא מפני שמחה או טירחא עיקר השמחה והטירחא הוא יום אחד, וגם אם הטעם הוא משום ביטול פריה ורביה, בגלל יום אחד לא ידחה לרגל.

המקור לכך שלא מערבבים שמחה בשמחה, שכתוב ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלוקינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום, ואם מותר לערב שמחה בשמחה היה צריך לחכות לרגל ולעשות שמחה גם לחנוכת הבית, יש לדחות שלא דוחים ובאמת אם היה יוצא היו עושים יחד, אך יש לדחות ששלמה היה יכול לשייר דבר אחד, ויש לומר שלא משיירים בבנין ביהמ"ק, אך הוא היה יכול לשייר באמה של כליא עורב, יש לומר שהוא גם צורך הבית, וצ"ל שכל הפסוק מיותר שהרי כתוב ארבעה עשר יום וכתוב שוב שבעת ימים ושבעת ימים, משמע שכל שבעה הם לחוד.

ר' פרנך אומר בשם ר' יוחנן שאותה שנה לא עשו את יו"כ וישראל דאגו שמא התחייבו כלייה, ויצאה בת קול ואמרה שכולם מזומנים לעוה"ב, והם דרשו שאם חנוכת המשכן שאין קדושתו קדושת עולם וקרב בו אף קרבן יחיד, דחה שבת שהיא איסור סקילה, מקדש שקדושתו קדושת עולם וקרבנים בו קרבנות ציבור ודאי שדוחה יוה"כ שהוא רק איסור כרת, אך דאגו שעבודה עצמה היא צורך גבוה, אך אכילה ושתייה הוא צורך הדיוט, ומה שהם אכלו כי אין שמחה ללא אכילה ושתייה, ומשכן שדוחה שבת אין הכוונה לפסוק במילואים ביום הראשון וביום השביעי כי שמא היה שביעי לקרבנות, ואמר ר"ג בר יצחק שכתוב וביום עשתי עשר יום שכמו שהיום רצוף כך כל ימי חנוכת המשכן היו רצופים, ואין לומר שהקריבו רק בימים הראויים שכתוב פסוק נוסף ביום שנים עשר יום וכמו שהיום רצוף כך כל הי"ב יום רצופים, ואין לומר שהקריבו רק בימים הראויים, שא"כ מדוע צריך ב' פסוקים, ובמקדש שדחו יוה"כ אין הכוונה לפסוק ארבעה עשר יום, שניתן לומר ששמחו רק בימים הראויים, אלא שלומדים יום יום מחנוכת המשכן, ולומדים שנמחל להם ממה שכתוב ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, לאהליהם, שמצאו את נשותיהם בטרהה, שמחים, שנהנו מזיו השכינה, וטובי לב, שכל אחד התעברה אשתו בכך זכר, על כל הטובה, שיצאה בת קול שכולם מזומנים לחיי העוה"ב, לדוד ולישראל, הטובה לישראל שנמחל להם עוון יוה"כ, והטובה לדוד היא כדברי רב יהודה בשם רב, שכששלמה ביקש להכניס את הארון למקדש דבקו השערים זה לזה ושלמה אמר כ"ד רננות ולא נפתחו, וכשאמר ה' אלוקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נפתחו, ואז הפכו פניהם של שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כולם שה' מחל לדוד על עוונו.

ר' יונתן בן עסמי ור' יהודה בן גרים למדו פרשת נדרים אצל רשב"י ונפרדו ממנו בלילה, ושוב נפרדו ממנו בבוקר, אמר להם כבר אתמול נפרדתם ממני, אמרו לו למדתנו שתלמיד שנפרד מרבו ולן באותה עיר יפרד מרבו שוב, כמו שכתוב ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך, וכתוב וביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם, אלא שאף שאתמול נפרדו ממנו גם למחרת נפרדו ממנו, אמר רשב"י לבנו אנשים אלו הם אנשים של צורה לך אליהם שיברכוך, הלך ומצאם שהקשו שבפסוק אחר כתוב פלס מעגל רגלך וכל דרכיך יכוננו שישקול המצוות, וכתוב אורח חיים פן תפלו, אלא שמצוה שיכולים לעשותה ע"י אחרים, יפלו, עמוד ב

ומה שאי אפשר לעשות ע"י אחרים יעשנה מיד, ועוד הקשו שכתוב בפסוק אחד יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישו בה ומשמע שחפצי שמים ישו בה, ובפסוק אחר כתוב כל חפצים לא ישו בה, משמע אפילו חפצי שמים, אלא כשאפשר לעשות ע"י אחרים לא ישו לה אף חפצי שמים, וכשאי אפשר לעשות ע"י אחרים גם חפצי שמים ישו בה, אמרו לר"א בן ר"ש מה רצונך, אמר להם שאביו צווה שיבקש ברכה מהם אמרו לו יה"ר שתזרע ולא תקצור, תכניס ולא תוציא, תוציא ולא תכניס, שיחרב ביתך, ותתישב אכסנייתך, יתבלבל שולחנך ולא תראה שנה חדשה, אמר לאביו שלא רק שלא ברכוהו אלא ציערוהו, אמר לו מה אמרו לך ואמר מה שאמרו לו, אמר אביו שהכל ברכות, שהתכוונו שיוליד בנים ולא ימותו, תכניס כלות ולא ימותו בניך, תוליד בנות ויתחתנו ולא ימותו בעליהן שיחזרו אליך, יחרב ביתך היינו הקבר ויתיישב אכסנייתך היינו העוה"ז שכתוב קרבם בתימו לעולם ויש לקרוא קברם, יתבלבל שולחנך בבנים ובנות, ולא תראה שנה חדשה שלא תמות אשתך ותשא אחרת.

ר"ש בן חלפתא נפרד מרבי, ורבי אמר לבנו קבל ממנו ברכה, וברכו, יה"ר שלא תבייש ולא תתבייש, שאלו אביו מה אמר לך אמר לו דברים בעלמא, אמר לו רבי שהוא ברכך כברכת ה', כמו שכתוב ואכלתם אכול ושבו והללתם וגו' ולא יבושו עמי לעולם, ובהמשך כתוב וידעתם כי בקרב ישראל אני וגו' ולא יבושו עמי לעולם.

שנו בברייתא שמותר לאשה לכוול ולפקוס ולהעביר סרק על פניה במועד, ויש אומרים על פניה של מטה, אשת רב חסדא התקשטה בפני כלתה במועד, אמר רב הונא בר חיננא לרב חסדא שהותר רק בילדה ולא בזקינה, אמר לו רב חסדא אפילו אמך ואפילו אם אמך ואפילו עומדת על קברה, כמו שאומרים האנשים שבת שישים כבת שש לרוץ לקול נגינה.

ר' יהודה אומר שאשה לא תסוד כי הוא ניוול לה, והוא מודה שבסיד שיכולה לקלפו מותרת שאף שיש לה צער עכשיו יש לה שמחה אח"כ, ולכאורה ר' יהודה עצמו סובר שמותר לפרוע חובות מהעכו"ם קודם יום אידם שיש לו צער מזה, אף שיש סברא שהוא שמח לאחר זמן, אמר ר"נ בר יצחק שכל הלכות מועד הם צער עכשיו ויש שמחה אח"כ, ורבינא אומר שעכו"ם מצטער תמיד לפרוע חוב.

ר' יהודה אומר שבנות ישראל שהגיעו לפרקן אך לא לשנים, העניות טופלות בסיד, והעשירות בסולת, ובנות מלכים בשמן המור, כמו שכתוב ששה חדשים בשמן המור, ורב הונא בר חייא מבאר שהוא סטכת, ורב ירמיה בר אמי מבאר שהוא שמן זית שלא הביא שלישי, כמו שאמר ר' יהודה שאנפיקינון הוא שמן זית שלא הביא שלישי, וסכין אותו שהוא משיר השיער ומעדן את הבשר, ורב ביבי עשה כן לבתו וסכה אבר אבר ולקח בנדונייתה ד' מאות זוז, וכותי אחד שהיה שכינו טפל לבתו בבת אחת ומתה, ואמר שרב ביבי הרג את בתו, אמר ר"נ שרב ביבי ששונה שיכר צריכות בנותיו לטפול, ואנו שאינו שותים שיכר אין בנותינו צריכות לטפול.

דף י אצל ר' ינאי אמרו שהדיוט לענין תפירה נקרא מי שאינו יכול להוציא מחט בבת אחת, ור' יוסי בר חיננא אומר שהדיוט הוא מי שאינו יכול לכוון את האימרא בשפת חלוקו.

לר' יוחנן מכליב הכוונה שהוא מפסיע שהתפירה אינה ישרה, ולרבה בר שמואל הכוונה שהתפירה כשיני כלבתא.

ר' דימי אמר שנחלקו ר' חייא בר אבא ורב אסי מה ההבדל בין סירוג המיטות למיתוחם האם סירוג הוא שתי וערב ומיתוח הוא שתי בלי ערב, או שמסרגים הוא שתי ללא ערב, וממתחין הכוונה למתוח הרפוי, ויש להקשות שרב תחליפא בר שאול שנה שלכו"ע לא מפשילים חבלים לכתחילה, ואם נאמר שמסרגים הוא שתי וערב וממתחין הוא שתי בלי ערב א"כ רב תחליפא אומר שלכו"ע לא מפשילים חבלים לכתחילה, אך למ"ד השני שלכו"ע אסור שתי וערב א"כ ודאי שלא מפשילים חבלים לכתחילה, ור"נ בר יצחק אמר לר' חייא בר אבא שלא יתכן שמסרגים הכוונה שתי ללא ערב, כי ר"מ אומר שמטה מקבלת טומאה ממתי שסורג בה ג' בתים ושם ודאי הוא שתי וערב, אלא אומר רבינא שלכו"ע מסרגין

הוא שתי וערב, ונחלקו רק במיתוח אם הוא שתי בלי ערב או שאם היה רפוי ממתחו, וישנה ברייתא שלר"מ מסרגין המיטה וק"ו שממתחין אותה, ולר' יוסי ממתחין ולא מסרגין, ויש אומרים שלא ממתחין כלל וזה מוכן למ"ד שממתחין הוא שתי ללא ערב, וחדשו היש אומרים שלא ממתחין כלל, אך אם נאמר שהכוונה שאם היה רפוי מותחים מדוע הם סוברים שגם זה אסור, יש לומר שכיון שיכול למלאה בכלים עדיף שימנע לגמרי ממיתוח.

משנה מותר לעשות תנור כירים וריחים במועד, ור' יהודה סובר שלא מכבשים את הריחים בתחילה. **גמרא** רב יהודה מבאר שמכבשים הוא ניקור הריחים להחליקה, ורב יחיאל מבאר שהוא בת עין והיינו הנקב שהתבואה נופלת בו, וישנה ברייתא שלר"א מותר להעמיד כירים וריחים במועד אך לא יגמור מלאכתן, ולחכמים מותר לגמור ור' יהודה אמר בשם ר"א שמותר להעמיד את החדשה ולכבש את הישנה ויש אומרים שלא מכבשים כלל, ואם מכבשים הוא ניקור הריחים זה שייך גם בישנה, אך אם הוא בת עין זה לא שייך בישנה שהחור כבר קיים, ויש לומר שרוצה להרחיבה יותר, רב הונא שמע שאדם אחד ניקר ריחיים בחוה"מ ואמר שגופו יתחלל כי הוא מחלל את חוה"מ, והוא סבר כיש אומרים שאסור לגמרי, ורב חמא דרש שמותר לנקר ריחים במועד, ולר"מ מותר ליטול צפרני סוס וחמור שרוכב עליהם עמוד ב אך אסור ליטול צפרניים לחמור של הריחיים, ורב יהודה התיר ליטול צפרניו של חמור הריחיים וכן להעמיד את הריחיים ולבנותם, וכן לבנות רפת בקר, רבא התיר לסרוק הסוס ולבנות את האבוס של הסוסים וכן לבנות בנין אבנים, וכן התיר להקיז דם בהמה בחוה"מ, ואביי הוכיח ממה ששנינו שמקיזים דם לבהמה ולא מונעים ממנה רפואה בחוה"מ, רבא התיר לגהץ בגדים כי זה מעשה הדיוט, רב יצחק בר אמי אמר בשם רב חסדא שאסור להחליק את שרוולי הבגד כי זה מעשה אומן, רבא אומר שהחופר באדמה לצורך הגורן מותר ולצורך הקרקע אסור, והיינו שאם נוטל קרקע ממקום גבוה ומניחה במקום גבוה, או שחופר במקום נמוך ומניח במקום נמוך מותר, שזה צורך הגורן, אך אם לוקח ממקום נמוך ומניח במקום גבוה, או שלוקח מהגבוה ומניחו בנמוך זה לצורך הקרקע ואסור,

רבא אומר שמותר לכבד הקרקע מעצים קטנים לצורך עצים אך לצורך הקרקע אסור, והיינו שאם לוקח גדולים ומשאיר קטנים א"כ זה לצורך העצים, אך אם לוקח את הגדולים והקטנים א"כ זה לצורך הקרקע,

עוד אומר רבא שמותר לפתוח מים לשדהו לצורך דגים אך לצורך השדה אסור, והיינו שאם פותח ב' פתחים למעלה ולמטה א"כ זה לצורך דגים ואם פותח רק פתח אחד א"כ זה לצורך השדה.

עוד אומר רבא שמותר לזמור דקל לצורך בהמותיו ולצורך הדקל אסור, והיינו שאם לוקח הכל מצד אחד זה לצורך הבהמות, אך אם לוקח מב' צדדים א"כ זה לצורך הדקל ואסור.

עוד אומר רבא שמותר לחתוך תמרים שלא התבשלו לגמרי לאכלן, אך לכבשן להוציא הליחה אסור, ורב פפא סובר שכיון שיתליעו אם לא יכבשם זה כסחורה שאובדת שמותר.

עוד אומר רבא שאסור לעשות סחורה כלל בחוה"מ, ור' יוסי בר אבין מתיר בדבר האבד, ולרבינא היה עסק שהיה נמכר בו' אלפי דינרים והמתין לאחר הרגל ומכרו ב"ב אלפי דינרים, רבינא היה נושה באנשי אקרא דשנאותא, ושאל את רב אשי אם מותר לבא אליהם בחוה"מ לגבות החוב, אמר לו כיון שעכשיו הם מצויים כאן ואח"כ לא ימצאם זה כמו סחורה הנאבדת ומותר וכן שנו לענין ע"ז.